

Jumalan kokeminen

David Bentley Hart, *The Experience of God. Being, Consciousness, Bliss*. Yale University Press 2013, 365 s.

Jumala sitä ja Jumala tätä. Keskustelu uskonnosta käy hyvin kiivaana. Liian usein kaikkein keskeisin aihe – itse käsitys Jumalasta – jää vaille riittävää huomiota. Väärinymmärrykset ovat täten lukemattomat. Syypäitä voi löytää niin teologeista kuin ateisteistakin.

David Bentley Hart (s. 1965) pyrkii kirjassaan *The Experience of God* hyvin suorasukaisesti määrittelemään Jumalan. Yhtäältä pyrkimys vaikuttaa mahdottomalta, toisaalta hyvinkin yksinkertaiselta. Pyrkimyksenä on esitellä klassista teististä käsitystä Jumalasta. Se tarkoittaa kääntymistä juutalaisuuden, kristinuskon, islamin, hindulaisuuden, sikhiläisyyden ja myöhäisantiikin uskonnollisuuden puoleen. Osansa saavat myös buddhalaisuus ja taolaisuus.

Kaikissa näissä perinteissä on hyvin kehittynyttä ajattelua. Aiheina kirjassa on näiden perinteiden aatokset olemassaolosta, tietoisuudesta ja autuudesta. Nämä ovat yleisinhimillistä perintöä, tuhansien vuosien aikana kehittynyttä. Toki ratkaisevia erojakin perinteiden välillä on. Yksi niistä saattaa esimerkiksi jopa olla totuus, mutta se ei vielä tarkoita muiden olevan täyttä valetta, Hart muistuttaa.

Hart toteaa, että on mahdollista sanoa ettei tavallinen uskova kenties tällaiseen hyvin filosofisesti ja teologisesti kehittyneeseen Jumalaan usko. Arvostelu ei oikein osu maaliinsa. Monella ihmisellä on varmaankin aika vähäinen käsitys molekyylibiologiasta, paleontologiasta tai vaikkapa hiukkasfysiikasta. Ei tämä kuitenkaan tarkoita, että näiden arvostelija voi jättää näiden alojen parhaat edustajat huomioimatta, sillä Matti Meikäläinen ei niitä ymmärrä.

Toisaalta Hart muistuttaa, että suurin osa uskovista osaavat hyvinkin ilmaista klassisella tavalla pätevän uskonsa Jumalaan, joka on ajan, paikan ja aineen tuolla puolen. Ehkä yksi syy kaikenlaisten irvikuvien jatkuvaan riepotteluun on se, että jokunen ateisti saattaa saada jonkinlaista tyydytystä luulottelemalla itselleen muiden ihmisten uskovan joulupukin kaltaiseen jumalhammoon, Hart sivaltaa.

Yksi perinteinen huomio puheessa Jumalasta on sanojen rajallisuus. Jumala on olemassa, muttei samalla tavalla kuin vaikkapa kissa on olemassa.

Sama koskee vaikkapa sanoja hyvyys, totuus tai kauneus. Jumalan suhteen ne ovat sopivia, mutta silti jäävät vajavaisiksi.

Nykyaikana erityisen haasteen esittää tiede – erityisesti tilanteissa missä tieteen menetelmä on muuttunut tiedostamatta eräänlaiseksi totuuden raja-pyykiksi. Se mitä tieteellisesti ei voida perustella, ei ole totta. Harva on näin äärimmäinen tiedeuskovainen. On kuitenkin helppoa nähdä, että monet katsovat tieteen asettavan tietämisen rajat.

On syytä huomata, että tieteen menetelmät ovat juuri menetelmiä. Menetodit eivät ole todellisuuden rajat. Todellisuuden rajaaminen niihin ei ole tiedettä, vaan juuri kannanotto ja uskonasia. Aito tiede pyrkii menetelmiensä avulla selvittämään asioita ja lisäämään perusteltua tietoa.

Hart muistuttaa, ettei tieteellinen menetelmä itsessään ole totuus. Itse asiassa menetelmä voi olla jopa ”valhe”. Tästä huolimatta se voi olla tie todellisuuteen. Esimerkiksi tietyt asiat näkyvät helpommin vain punaisen kalvon läpi, mutta punaisten lasien kanssa koko elämän kulkeminen ei ole asioiden tosiasiallista tajuamista.

Hart on tullut tunnetuksi aika omaperäisestä tyylistään, eikä tämä kirja tee poikkeusta. Hart osaa esittää asiansa osuvasti ja myös upottaa vastaväitteet. Kirja ei ole vaikein Hartin kirjoista. Suomeksi on ilmestynyt aika lailla populaari teos *Ateismin harhat* (2010) ja suomennoksia on lähivuosina tulossa lisää.

Tämä ajankohtainen kirja on toki monessa kohdin myös vaativa. Länsimaisen aatehistorian perusteet on hyvä tuntea. Esimerkiksi platonilainen Euthyfron-pulma ja kartesiolainen dualismi saa Hartilta oivalliset ratkaisut.

Filosofian väitetään saaneen alun hämmästyksestä. Tämä hetkellinen kokemus, tai ehkä paremmin elämys, on Hartin mielestä aina ankkurina ajattelulle. Tämän kokemuksen tuoma halkeama on lähtö- ja paluukohtana kaikelle suurten kysymysten ajattelulle. Moni toki elää ikään kuin unessa, mutta aika moni tarttuu tilaisuuteen ja herää.

Lars Ahlbäck